

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

2024
VILNIUS

<https://doi.org/10.15388/SMVK.2024>

**STUDENTŲ
MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO
LXXVI KONFERENCIJA**

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Mokslo ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAUNORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

PSA REIKŠMĖ TIRIANT LYTINIUS NUSIKALTIMUS: ATVEJO PRISTATYMAS IR LITERATŪROS APŽVALGA

Darbo autorius. Augustinas STASIŪNAS, V kursas.

Darbo vadovas. Doc. dr. Jurgita STASIŪNIENĖ, Lekt. dokt. Diana VASILJEVAITĖ, VU MF Biomedicinos mokslų institutas, Patologijos ir teismo medicinos katedra.

Darbo metodika. Mokslinės literatūros apžvalga atlikta naudojantis PubMed ir Google Scholar duomenų bazėmis, aprašytas, išanalizuotas klinikinis atvejis. Naudota nuasmeninta Lietuvos teismų informacinės sistemos ir Valstybinės teismo medicinos tarnybos medžiaga.

Atvejo aprašymas. Ikteisminis tyrimas pradėtas gavus 85 m. moters skundą, kad ją išžagino kartu gyvenantis 63 m. žentas. Nukentėjusiosios ginekologinės apžiūros metu nustatyta: makšties gleivinė rausva, be sužalojimų, išskyrų nėra, paimti tepinėliai iš makšties. Ginekologinė anamnezė nerinkta, nes nukentėjusioji neadekvati, kontaktas apsunkintas. Įtariamojo apžiūra neatlikta, varpos nuoplovos neimtos. Serologijos ir DNR laboratorijos specialisto išvada: tamponėlyje su makšties turiniu rasti sperminio skysčio pėdsakai (atlikus PSA tyrimą), ant nukentėjusiosios kelnaičių rasta sperminio skysčio pėdsakų ir įtariamojo dalinis DNR profilis. Spermijų mėginiuose nerasta. I instancijos (apylinkės) teismas pripažino vyrą kaltu, nuteisė 3,5 m. laisvės atėmimo bausme už išžaginimą. Nuteistasis pateikė apeliaciją II instancijos (apygardos) teismui. Nagrinėtose teismo medicinos eksperto, onkologijos specialisto išvadose nurodyta: PSA nustatymas neleidžia teigti, kad tai yra sperminis skystis, kadangi PSA gali gaminti ir moters organizmas. Nukentėjusioji sirgo hirsutizmu, turėjo cistų krūtyse, kas ryškiai padidina PSA gamybą. Genetiko, imunologo išvadose nurodyta: PSA yra baltymas, iš jo DNR nustatyti neįmanoma. Taip pat genetikos specialistas teigė, kad kartu gyvenančio asmens DNR gali patekti ant kito asmens kūno, drabužių ir išlikti po skalbimo. I instancijos teismo nuosprendyje pateiktos specialisto išvados rėmėsi atliktu PSA testu, t. y. makšties mėginyje ir ant kelnaičių radus PSA buvo daryta išvada, jog rasti sperminio skysčio pėdsakai. Nukentėjusioji ikiteisminio tyrimo metu mirė, todėl objektyvių galimybių patikrinti, ar jos organizmas iš tikrųjų gamino PSA, nėra. Nukentėjusioji sirgo Alzheimerio liga, vidutinio sunkumo senatvinė demencija, liudininkų parodymais ji jau anksčiau turėjo seksualinių fantazijų, kad su ja lytiškai santykiavo, ji nėščia, tuoj gimdys. Dėl moters psichikos būklės abejota parodymų patikimumu, o kitų objektyvių ir abejonių nekeliančių įrodymų nebuvo, nes tariamas sperminio skysčio pėdsakų radimas, galėjo būti nukentėjusiosios organizmo gamintas PSA. Versija, jog kaltinamojo dalinis DNR ant nukentėjusiosios kelnaičių pateko jiems gyvenant kartu taip pat negali būti paneigta. Visi šie duomenys teismui leido daryti išvadą, jog kaltinimai neįrodyti, todėl I instancijos teismo nuosprendis panaikintas, įtariamasis išteisintas. Sprendžiant

bylą teismas vadovavosi teisiniu *in dubio pro reo* principu, pagal kurį visos abejonės, neišskumai aiškinami kaltinamojo naudai.

Diskusija. Seksualinės prievartos bylose, kuriose įtariama, kad kaltininkai yra vyrai, vienas svarbiausių įrodymų yra spermos radimas ant aukos kūno ar drabužių. Prostatos specifinio antigeno (PSA) testai naudojami kaip atrankinis tyrimas spermos identifikacijai įtariamų seksualinės prievartos aukų mėginiuose. PSA yra vienas iš sudedamųjų prostatos skysčio baltymų, kurio funkcija suskystinti sėklą. Žmogaus DNR aptikimui ir asmens identifikavimui reikalingos eukariotinės ląstelės (spermatozoidai, epitelio ląstelės, leukocitai), o PSA yra tik baltymas. Tačiau PSA naudingas nagrinėjant atvejus, kai kaltininkas yra oligospermiškas, azospermiškas arba įtariamajam atlikta vazektomija. Dalyje seksualinės prievartos bylų tekstilė yra pagrindiniai įrodymai. PSA ir DNR gali išlikti ant tekstilės net po skalbimo. Taip pat galimas nuolatinio skalbyklės naudotojo DNR pernešimas ant nesuteptų drabužių. Nors PSA gaminamas prostatoje ir išskiriamas į sėklinį skystį, jis nėra būdingas tik prostatai. Moterų periuretrinės (Ske-ne'o) liaukos vadinamos „moterų prostata“. Tyrimų duomenimis, 45–80 proc. atvejų moterų periuretrinių liaukų išskyry PSA tyrimas buvo teigiamas. PSA gali būti aptinkamas moterų organizme įvairių patologijų atvejais (krūtų, kiaušidžių vėžys, hirsutizmas, policistinių kiaušidžių sindromas, krūtų cistos, fibroadenomos). Vyresnėms moterims dažniau nustatomas teigiamas PSA testas.

Išvados. PSA naudojamas sperminio skysčio aptikimui, bet netinka asmens identifikavimui. PSA gali būti aptinkamas ne tik vyrų, bet ir moterų organizme, ypač diskusijoje minėtų patologijų atvejais. Net po savanoriškų lytinių santykių visada būna makšties paburkimas, šiuo atveju jokių sužalojimų nestebėta.

Raktažodžiai. Seksualiniai nusikaltimai; seksualinė prievarta; lytinis nusikaltimas; seksualinis smurtas; PSA, prostatos specifinis antigenas.